Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto
12.9.2023

Työ- ja elinkeinoministeriö
Hallitusneuvos Nico Steiner
Erityisasiantuntija Toni Ruokonen

K 2/2023 VP HALLITUKSEN VUOSIKERTOMUS 2022

Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018 – K 22/2018 vp – EK 49/2018 vp, johtava asiantuntija Seija Jalkanen TEM TTM

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää määräaikaisia työsuhteita ja vuokratyötä koskevan lainsäädännön mahdolliset muutostarpeet raskauteen ja vanhemmuuteen perustuvan syrjinnän torjumiseksi.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman kirjauksen mukaan ehkäistään raskaussyrjintää. Täsmennetään lainsäädäntöä niin, että raskaus ja perhevapaan käyttö eivät saa vaikuttaa määräaikaisen työsuhteen jatkumiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti syksyllä 2019 kolmikantaisen työryhmän, jossa käsiteltiin myös tätä asiaa. Työryhmä luovutti selvityksensä työ- ja elinkeinoministeriölle 14.12.2021.

Työryhmässä käsiteltiin raskaus- ja perhevapaasyrjinnän täsmentämistä työsopimuslaissa. Työryhmä ei ehdottanut muutoksia lainsäädäntöön. Tasa-arvolain 8 pykälässä säädetään syrjinnän erityiskielloista, jotka koskevat niin työhön ottoa kuin palvelussuhteen ehtoja. Määräaikaisten työntekijöiden suoja sekä palvelussuhteen ehdot laajasti raskaussyrjintää vastaan on turvattu lainsäädännön tasolla tasa-arvolain 8 pykälän työelämässä kiellettyä syrjintää koskevilla säännöksillä. Perhevapauudistus, joka tuli voimaan 1.8.2022, rakenteellisena uudistuksena tulee vaikutusarvioiden mukaan osaltaan vähentämään raskaus- ja perhevapaasyrjintää, kun isien pidemmät perhevapaat lisääntyvät.

Syrjinnän torjuminen edellyttää työelämän asenteiden ja käytäntöjen muuttumista. Tasa-arvolain mahdollisten muutostarpeiden osalta asian selvittäminen kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan. Lisäksi valvontakysymykset kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle.

Työntekijöiden edustusjärjestelmät työaikalaissa – HE 158/2018 vp – EV 306/2018 vp, hallitusneuvos Nico Steiner TEM TTM

1. Eduskunta edellyttää, että työntekijöiden edustusjärjestelmiä ja heidän edustajiensa valtuuksia selkiytetään tavalla, joka varmistaa työntekijöiden oikeudet ja vaikutusmahdollisuudet omalla työpaikalla.

Työntekijöiden edustusjärjestelmät ja henkilöstön edustajien valtuudet liittyvät oleellisesti paikallisen sopimisen kysymyksiin, jonka edistämisestä koskeva kirjaus sisältyy hallitusohjelmaan. Kirjauksen mukaan tahtotilana on, että paikallinen sopiminen olisi yhdenvertaisesti mahdollista kaikissa yrityksissä riippumatta siitä, kuuluuko yritys työnantajaliittoon tai millainen työntekijöiden edustusjärjestelmä yrityksessä on. Lainsäädäntövalmistelun pohjaksi otettaisiin hallitusohjelman mukaan 2016 valmistunut kolmikantaisen työryhmän raportti ilman nk. luottamusmieslukkoa. Paikallinen sopiminen mahdollistettaisiin yritystasolla niin, että sopijana voi olla luottamusmies, luottamusvaltuutettu, muu henkilöstön valitsema edustaja tai koko henkilöstö. Luottamusvaltuutetun ja muun määräajaksi valitun henkilöstön edustajan suoja säädettäisiin lailla samalle tasolle, kun se tällä hetkellä on laissa säädetty luottamusmiehelle. Tehtäviin valittujen henkilöiden mahdollisuus koulutukseen ja riittävään tiedonsaantiin varmistettaisiin.

Kolmikantainen työryhmä on aloittanut työnsä ja sen tavoitteena on tuottaa hallituksen esityksen muotoon laadittu mietintö ensi vuoden alussa.

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa työaikalain toimivuutta ja antaa asiasta selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle seuraavan vaalikauden aikana.

Selvitys on valmistunut ja toimitettu juuri valiokunnalle.

Työsopimuslain 3 luvun 5 pykälän ja merityösopimuslain 4 luvun 5 pykälän muuttaminen – HE 222/2020 vp – EV 157/2021 vp, johtava asiantuntija Seija Jalkanen TEM TTM

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle lainsäädännön vaikutuksista vuoden 2023 loppuun mennessä.

Selvityshanke on käynnistetty keväällä 2022 yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Selvitys valmistuu vasta huhtikuussa 2024 tietojen keruun vuoksi.

Ulkomaalaislakiin tehtyjen muutosten vaikutusten seuraaminen – HE 253/2020 vp – EV 89/2021 vp, erityisasiantuntija Ariann Grandell TEM MAKO

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkasti ulkomaalaislakiin tehtyjen muutosten vaikuttavuutta ulkomaalaisten työntekijöiden hyväksikäytön ilmi tulemiseen ja uhrien oikeusasemaan ja antaa asiasta selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2022 loppuun mennessä.

Selvitys annettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 20.12.2022. Ulkomaalaislain muutoksella 554/2020 ulkomaalaislakiin lisättiin muun muassa säännökset erityisestä oleskeluluvasta työperäisen hyväksikäytön uhrille. Muutoksen myötä ulkomaalaiselle, joka työskentelee oleskeluluvan nojalla, voitaisiin myöntää oikeus työntekoon ilman ammattialarajoitusta tai muuta rajoitusta tai yritystoimintaan, jos on perusteltua aihetta epäillä, että hänen työnantajansa on merkittävällä tavalla laiminlyönyt velvollisuuksiaan työnantajana tai muulla tavalla hyväksikäyttänyt häntä.

Erityisesti selvitystä varten annetuissa lausunnoissa nostettiin huomioita liittyen ulkomaalaislain 54 b §:n nojalla työnantajan moitittavan menettelyn takia myönnettävään jatkolupaan. Kyseisen lainkohdan mukaisia jatkolupia oli selvityksen antamiseen mennessä myönnetty lain voimassaolon aikana vähän. Työnantajan moitittavan menettelyn takia myönnettäviä jatkolupia koskevia päätöksiä tehtiin vuonna 2021 kolme kappaletta. Lupien myöntämisen vähäisyyden syiksi lausunnoissa arvioitiin muun muassa tiedonpuutetta, jatkoluvan suhdetta muihin myönnettäviin oleskelulupiin, jatkoluvan lyhyttä kestoa, sekä luvan hakemisen prosessiin liittyviä haasteita ja perheenjäsenien luvansaantiin liittyvä epävarmuus. Vuonna 2022 lupia myönnettiin tällä perusteella 17 ja tähän mennessä vuonna 2023 14. Kielteisiä päätöksiä tehtiin vuonna 2022 3 ja vuonna 2023 tähän mennessä 1.

Lakimuutoksen myötä hyväksikäytön ja merkittävän laiminlyönnin hyväksikäytön uhrit voivat tietyin edellytyksin hakea todistusta laajennetusta työnteko-oikeudesta ja vaihtaa työnantajaa. Jatkolupa myönnetään työn hakemista tai yritystoimintaa varten yhdeksi vuodeksi. Todistus laajennetusta työnteko-oikeudesta mahdollistaa sen, että hakija voi helpommin irtautua aiemman työnantajansa palveluksesta ja aloittaa työt uuden työnantajan palveluksessa. Selvitystä varten saaduissa lausunnoissa ei ollut kertynyt kuin yksittäisiä kokemuksia työnteko-oikeuden laajentamisesta. Sen hyödyllisyys hyväksikäytön uhreille on vielä epäselvä.

Lisäksi lakimuutoksen myötä Maahanmuuttovirasto voi hylätä oleskelulupahakemuksen, jos työnantajan tai toimeksiantajan voidaan perustellusti epäillä kiertävän maahantuloa tai maassa oleskelua koskevia säännöksiä oleskelulupaa haettaessa (uusi ulkomaalaislaki 36 §:n 4 mom). Maahanmuuttovirasto on vuonna 2022 (30.9.2022 mennessä) tehnyt ko. perusteella hylkääviä päätöksiä 16 kappaletta, minkä lisäksi virastossa arvioitiin, että vuoden 2022 loppuun mennessä niitä olisi ollut odotettavissa noin 10.

Muutoksella täsmennettiin lisäksi pidättäytymispäätöstä koskevaa sääntelyä, jonka mukaan työ- ja elinkeinotoimiston toimivaltaa pidättäytyä myöntämästä työntekijän oleskelulupia tietyn sopimussuhteeseen rajattiin enintään kuuden kuukauden määräajaksi. Tätä sääntelyä on kuitenkin jo myöhemmin laajennettu ja täsmennetty myöhemmällä lakimuutoksella (HE 114/2022 vp, laki 216/2023).

Lain vaikutuksia on lyhyen soveltamiskokemuksen vuoksi vaikea arvioida. Muutokset on kuitenkin pääsääntöisesti nähty hyvinä, joskin säädösmuutoksille voi soveltamiskäytännön kertyessä olla tarvetta.

Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain uudistamistarpeet – HE 4/2021 vp – EV 78/2021 vp, neuvotteleva virkamies Päivi kantanen TEM TTM

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti selvittämään ja arvioimaan kokonaisvaltaisesti lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseen liittyvää lainsäädäntöä ja sen uudistamistarpeita, erityisesti mahdollisuuksia laajentaa rikostaustan selvittämisvelvollisuutta ja nopeuttaa rikosrekisteriotteen saamista, sekä tarvittaessa valmistelemaan asiaa koskevat lainsäädäntöehdotukset.

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto kiinnittää asianmukaista huomiota lasten turvallisuuteen ja perusoikeuksien toteutumiseen silloin, kun kyse on henkilöiden soveltuvuudesta työskentelemään lasten

kanssa, ja asiaa koskevissa tulevissa lainsäädäntöhankkeissa laatii lapsivaikutusten arvioinnin, joka sisällytetään osaksi hallituksen eduskunnalle antamia esityksiä.

1.–2. Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt keskustelut oikeusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa toukokuussa 2023 mahdollisesti käynnistettävästä tutkimuksesta ja siinä selvitettävistä kysymyksistä ottaen huomioon aikaisemmat tutkimukset asiasta ja eduskunnan lausuma. Tutkimusrahoitus on vielä arvioitava uudelleen syksyn 2023 aikana ja asiassa eteneminen.

Kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain muuttaminen – HE 252/2020 vp – EV 29/2021 vp, erityisasiantuntija Ariann Grandell TEM MAKO

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa 20 §:n 3 momentissa säädetyn pidättäytymispäätöksen vaikuttavuutta ja antaa asiasta selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2022 loppuun mennessä.

Selvitys annettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 20.12.2022.

Kausityölain muutoksella 294/2021 laiminlyövään työnantajaan kohdistettuja seuraamuksia tarkennettiin. Lain 20 §:ään lisättiin säännökset kausityöhön oikeuttavien lupien myöntämisestä pidättäytymisen enimmäisajasta (kuusi kuukautta) sekä laiminlyönnin korjaamiskehotuksesta. Tarkennuksen tavoitteena on estää se, että kausityölain velvoitteita vakavasti laiminlyönyt henkilö voisi kiertää säännöksen jatkamalla kausityölain mukaisten kausityöntekijöiden käyttöä omistamansa tai hallitsemansa muun yrityksen kautta. Muutoksen tavoitteena on myös ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön torjunta.

Lain vaikutuksia on lyhyen soveltamiskokemuksen vuoksi vaikea arvioida. Selvityksen antamiseen mennessä pidättäytymispäätöksiä ei oltu tehty ja merkittävä syy tälle on lain vaatimus laiminlyönnin vakavuudesta. Yleisesti lakimuutoksen ja sen sisältämän pidättäytymispäätöksen uskotaan kuitenkin vaikuttavan positiivisesti työvoiman hyväksikäytön torjuntaan ja toimivan tehokkaana sanktiona.

Tätä sääntelyä on kuitenkin jo myöhemmin laajennettu ja täsmennetty myöhemmällä lakimuutoksella (HE 114/2022 vp, laki 216/2023). Nyt pidättäytymispäätös voidaan tehdä enintään vuoden määräajaksi, mutta aina kuitenkin vähintään kolmeksi kuukaudeksi. Pidättäytymispäätöksiä ei syyskuuhun 2023 mennessä ole tehty yhtäkään.

Luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta sekä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 pykälän muuttaminen – HE 42/2021 vp – EV 70/2021 vp, erityisasiantuntija Ariann Grandell TEM MAKO

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain vaikuttavuutta ja antaa asiasta selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2022 loppuun mennessä.

Selvitys annettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 20.12.2022.

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta (487/2021) tuli voimaan 14.6.2021. Lainmuutosten tavoitteena oli

parantaa luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellista asemaa, tukea harmaan talouden torjuntaa, lisätä ansiomahdollisuuksia ja pienentää hyväksikäytön riskiä sekä myös tasapuolistaa luonnontuotealan yritysten kilpailumahdollisuuksia.

Selvityksessä todetaan, että marjanpoimintalakia on sovellettu vasta kahden satokauden ajan, vuosina 2021 ja 2022. Siksi lain vaikuttavuutta on vielä haastava arvioida luotettavasti. Marjanpoimintalakia pidetään yleisesti parannuksena aiempaan aiesopimusmenettelyyn nähden. Monet lausunnonantajien palautteista liittyvät siihen, että menettelytavat marjanpoimintalain soveltamisessa eivät ole vielä vakiintuneet tai että lain soveltamisessa on vielä parantamisen varaa. Laki ei ainakaan toistaiseksi ole riittänyt kaikkien epäkohtien poistumiseen alalta.

Syksyllä 2022 luonnontuotealalla ilmeni vakavia ihmiskauppaepäilyjä. Esitutkinnat ovat osoitus luonnontuotteiden keruuseen nykyjärjestelyillä liittyvistä vakavista riskeistä. Esitutkintojen valmistuttua on tarpeen tehdä perusteellinen analyysi siitä, miten luonnontuotteiden keruu on jatkossa järjestettävä siten, että menettelyt ovat kaikilta osin oikeudenmukaisia ja kerääjien joutumista hyväksikäytön tai ihmiskaupan kohteeksi voidaan tehokkaasti torjua.

Hallitus valmisteli talvella 22-23 välittömiä toimenpiteitä seuraavan satokauden varalle. Työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltiin kausityöasetuksen muuttamista. Näin kerääjät olisivat joutuneet solmimaan työsuhteet saadakseen kausityölain mukaiset oleskeluluvat. Esitystä ei kuitenkaan budjettivaikutusten ja esiin tulleiden lainmuutostarpeiden vuoksi voitu toteuttaa.

Työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskeva lainsäädäntö – HE 167/2021 vp – EV 212/2021 vp, (erityisasiantuntija Eero Janhonen TEM AKO) erityisasiantuntija Toni Ruokonen TEM AKO; erityisasiantuntija Ville Heinonen TEM AKO; hallitusneuvos Timo Meling TEM TTM

1. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa uudistuksen vaikutuksia mm. seuraavilla mittareilla: työttömyyden keskimääräinen kesto, työnhakuvelvoitteen täyttyminen, palveluohjauksen määrän kehittyminen/lisääntyminen (aktivointiaste) sekä haastattelujen (alkuhaastattelut, työnhakukeskustelut, täydentävät työnhakukeskustelut) määrät ja toteumatiedot. Palvelun onnistumista arvioidaan neljä kertaa vuodessa tehtävillä asiakastyytyväisyystutkimuksilla. Tämän lisäksi suunnitteilla on käynnistää reaaliaikainen asiakaskokemusten seuranta.

TEM on laatinut kaksi uudistuksen toimivuutta käsittelevää kyselyä, jotka on suunnattu sekä TE-toimistojen että kuntakokeilujen asiantuntijoille ja asiakkaille. Lisäksi TEM on laatimassa parhaillaan vastaavaa kyselyä työnantajille. Asiantuntijoille ja asiakkaille suunnatut kyselyt ovat tällä hetkellä avoimina vastaajille, työnantajakysely avautuu vastattavaksi syyskuun puolivälissä. TEM tulee laatimaan eduskunnalle selvityksen uuden asiakaspalvelumalin toimivuudesta vuoden 2023 lopussa.

erityisasiantuntija Toni Ruokonen, alueet ja kasvupalvelut –osasto, työ- ja elinkeinoministeriö

2. Eduskunta edellyttää, että TE-toimistojen ja kokeilukuntien määrärahan riittävyyttä laadukkaiden palveluiden järjestämiseksi sekä niiden oikeasuhtaista jakautumista kuntien ja TE-toimistojen kesken seurataan

tarkasti ja että tarvittaessa toimintaan ohjataan lisää määrärahoja valtion lisätalousarvioissa tai talousarviossa vuodelle 2023. Määrärahojen riittävyyden arvioinnissa on otettava huomioon asiakaspalvelun vaatimien henkilöstöresurssien lisäksi myös toimitilojen ja tietojärjestelmien kehittämisen vaatimat määrärahat.

Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa tarkasti määrärahojen riittävyyttä sekä TE-toimistojen toimintamenojen, että momentin 32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha, 2 v) määrärahojen osalta. Resurssien riittävyyttä ja oikeasuhtaista jakautumista arvioidaan erityisesti suhteessa haastattelujen toteumatietoihin ja työllistymissuunnitelmien haastatteluvelkaan. Työn kuormittavuutta arvioidaan asiakasmäärien, työnhakuvelvoitteen asettamisen ja palvelutarpeen arvioinnin suhteen. Uudistukseen osoitettuun 70 miljoonan euron vuosittaiseen määrärahaan sisältyy toimitilojen vaatimat määrärahat.

Työnhaun aloitukset ovat kasvussa kaikilla alueilla, mutta alueiden välillä on eroja. Lisäksi lähipalvelun järjestämisaste vaihtelee alueittain. Kuntakokeilut ovat tarjonneet pääosin enemmän lähipalveluita kuin TE-toimistot. Lisäksi kokeilut ovat olleet keskimäärin aktiivisempia työnhakuvelvoitteen asettamisessa. Alueellisia eroja työnhakuvelvoitteen asettamisessa esiintyy jonkin verran. Eroja selittää osin TE-toimistojen ja kuntakokeilujen toiminnan lisäksi alueiden erilaiset työvoimarakenteet (ammattialat, koulutusaste), haettavien työpaikkojen määrä, työkykyisyys ja palvelutarve. KEHA-keskuksen ylläpitämän raportin mukaan niin sanottu haastatteluvelka on pienentynyt vuodesta 2021 ja myös erot alueiden välillä haastatteluvelassa ovat kaventuneet.

Uusi asiakaspalvelumalli ei ole noussut esille vuoden aikana alueiden tekemissä määrärahojen lisäesityspyynnöissä, eikä Pohjoismaisen mallin vaikutuksia resursseihin seurata muusta määrärahan seurannasta erikseen. TE-toimistojen toimintamenojen osalta heinäkuun lopun tilanteesta laaditun ennusteen mukaan näyttää siltä, että useilla alueilla määrärahasta siirtyisi noin 20 prosenttia tai enemmän seuraavalle vuodelle. Koko maan tasolla määrärahaa ennustetaan siirtyvän noin 30 miljoonaa euroa. Samasta määrärahasta rahoitetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeiluun siirrettyjen asiakaspalvelijoiden palkkakustannukset.

Työvoimapalveluiden osalta määrärahatilanne on ollut aiempia vuosia tiukempi aiheutuen suurista siirtyneistä eristä johtuneen momentille budjetoidun määrärahan vähentämisestä. Työvoimapalveluihin on sidottu kuluvana vuotena suurin piirtein saman verran määrärahaa kuin viime vuonna. Määrärahan vähennyksestä huolimatta työvoimapalveluihin budjetoitua määrärahaa arvioidaan siirtyvän sitomatta seuraavalle vuodelle noin 20-30 miljoonaa euroa.

Vuoden 2023 ensimmäisen ja valmistelussa olevan toisen lisätalousarvioesityksen yhteydessä ei ole katsottu tarpeelliseksi esittää lisämäärärahaa uuden asiakaspalvelumallin toimeenpanoon toimintamenoihin tai työvoimapalveluiden rahoittamiseen. Alueiden välistä tilannetta seurataan vuoden aikana ja eroja pyritään tarvittaessa tasaamaan jakamalla ministeriössä olevaa jakamatonta määrärahaa alueiden tarpeiden mukaan.

Pääministeri Orpon hallituksen ohjelmassa on todettu, että työvoimapalveluiden lakisääteistä palveluprosessia kevennetään, jotta rajallista resurssia voidaan käyttää tarkoituksenmukaisemmin ja asiakaslähtöisemmin.

Erityisasiantuntija Ville Heinonen, alueet ja kasvupalvelut –osasto, työ- ja elinkeinoministeriö

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työvoimapalveluita ja työttömyysturvaa koskevan sääntelyn ymmärrettävyyden ja ennakoitavuuden parantamiseksi sekä antaa asiassa selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2023 loppuun mennessä.

Perustuslakivaliokunta ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitivät niin sanottua pohjoismaista työvoimapalveluiden mallia koskevaa lainsäädäntöä monimutkaisena ja vaikeaselkoisena. Työ- ja elinkeinoministeriö on pitänyt tarpeellisena teettää lausuman johdosta selvitys lainsäädännön kehittämistarpeista. Ministeriö on asettanut selvityshenkilöksi professori Kaarlo Tuorin.

Selvitystyö päättyy syksyn 2023 aikana. Tämän jälkeen työ- ja elinkeinoministeriö tulee arvioimaan, mihin toimiin selvityshenkilön havainnot antavat aihetta.

Hallitusneuvos Timo Meling, työllisyys ja toimivat markkinat –osasto, työ- ja elinkeinoministeriö

Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle – 2022 - K 1/2022 vp – EK 40/2022 vp, johtava asiantuntija Seija Jalkanen TEM TTM

3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto laatii mahdollisimman pikaisesti tarvittavat täsmennykset ja lisäykset lainsäädäntöön vuokratyössä sekä määräaikaisissa ja vaihtelevan työajan työsuhteissa työskentelevien raskaus- ja perhevapaasyrjinnän ehkäisemiseksi.

3. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman kirjauksen mukaan ehkäistään raskaussyrjintää. Täsmennetään lainsäädäntöä niin, että raskaus ja perhevapaan käyttö eivät saa vaikuttaa määräaikaisen työsuhteen jatkumiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti syksyllä 2019 kolmikantaisen työryhmän, jossa käsiteltiin myös tätä asiaa. Työryhmä luovutti 316 Valtioneuvoston julkaisuja 2023:39 selvityksensä työ- ja elinkeinoministeriölle 14.12.2021 (työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:63).

Työryhmässä käsiteltiin raskaus- ja perhevapaasyrjinnän täsmentämistä työsopimuslaissa. Työryhmä ei ehdottanut muutoksia lainsäädäntöön. Tasa-arvolain 8 pykälässä säädetään syrjinnän erityiskielloista, jotka koskevat niin työhön ottoa kuin palvelussuhteen ehtoja. Määräaikaisten työntekijöiden suoja sekä palvelussuhteen ehdot laajasti raskaussyrjintää vastaan on turvattu lainsäädännön tasolla tasa-arvolain 8 pykälän työelämässä kiellettyä syrjintää koskevilla säännöksillä. Perhevapaauudistus, joka tuli voimaan 1.8.2022, rakenteellisena uudistuksena tulee vaikutusarvioiden mukaan osaltaan vähentämään raskaus- ja perhevapaasyrjintää, kun isien pidemmät perhevapaat lisääntyvät.

Syrjinnän torjuminen edellyttää työelämän asenteiden ja käytäntöjen muuttumista. Tasa-arvolain mahdollisten muutostarpeiden osalta asian selvittäminen kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan. Lisäksi valvontakysymykset kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle.

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko – VNS 5/2022 vp – EK 67/2022 vp, johtava asiantuntija Seija Jalkanen TEM TTM

3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti toimiin raskaudesta ja vanhemmuudesta johtuvan työsyrjinnän ehkäisemiseksi.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan oli kirjattu tavoite ehkäistä raskaussyrjintää ja täsmentää lainsäädäntöä niin, että raskaus ja perhevapaan käyttö eivät vaikuttaisi määräaikaisen työsuhteen jatkumiseen. Tavoitetta käsiteltiin kolmikantaisessa työ- ja elinkeinoministeriön vetämässä työryhmässä, joka ei ehdottanut muutoksia lainsäädäntöön.

Perhevapaauudistus, joka tuli voimaan 1.8.2022 tukee työelämän tasa-arvoa ja palkkatasa-arvon edistymistä, ja se vähentää pitkällä aikavälillä erityisesti äitien työurakatkoksia, vanhemmuuteen ja perhevapaisiin liittyvää syrjintää ja pitkien vapaiden kielteisiä palkkavaikutuksia. Perhevapaauudistusta seurataan kansallisella sekä EU-tasolla (uudistuksella täytäntöönpantiin samalla ns. työelämän tasapaino -direktiivi).

Jatkossa selvitetään, millaisia erilaisia mahdollisuuksia on ehkäistä raskaudesta ja vanhemmuudesta johtuvaa työsyrjintää mahdollisimman vaikuttavalla tavalla.